

Відділ освіти
Виконавчого комітету Знам'янської міської ради Кіровоградської області
ЦЕНТР ДИТЯЧОЇ ТА ЮНАЦЬКОЇ ТВОРЧОСТІ
вул. М.Грушевського, 13, м.Знам'янка, Кіровоградська область, 27400
Телефон / факс 05233-2-27-44; 2-26-07 e-mail: metodkab.cdut@ukr.net

Рекомендовано
рішенням ради
методкабінету
Протокол № _____
від « ____ » _____ 2016р.
Зав .ММК: _____ О.Ліпінська

Затверджую
Начальник відділу освіти

Л.Грекова
« ____ » _____ 2016р.

ПРОГРАМА **гуртка «Ляльковий театр»**

(Програма складена на основі Збірника програм для творчих об'єднань позашкільних і загальноосвітніх навчальних закладів. Художньо - естетичний напрямок. Театр. ТОВ Видавництво «Антей».Суми.2005р.)

Підготувала
Зайченко Крістіна
Леонідівна,
керівник гуртка
«Лялькового театру»

м.Знам'янка, 2016

Пояснювальна записка

До духовного світу кожного з нас мистецтво входить із дитинства і супроводжує протягом усього життя. Найчастіше першою сходинкою на шляху до нього є театр ляльок, який за допомогою притаманних тільки йому виразних засобів (художнього слова, наочного образу – ляльки, живописно-декоративного оформлення, музики – пісні, музичного супроводу) здійснює формування початкових естетичних уявлень, почуттів, понять, сприяє розумовому, моральному та духовному вихованню дітей.

Навчальна програма гуртка «Ляльковий театр» розроблена на основі програми «Ляльковий театр», рекомендованої Міністерством освіти і науки України (Лист МОН України №1/11-3840 від 12.07.2005 р.), в яку внесено зміни у пояснювальну записку, зміст програми трьох років навчання і доповнення у розділ «Література», де вказаний перелік навчальних посібників щодо організації самодіяльного театру іграшок та ляльок Петрушок, а також репертуарний збірник лялькового театру «Колосок».

Мета програми – створення умов для більш якісної роботи самодіяльних театрів ляльок, високопрофесійної підготовки вихованців, формування творчої особистості у широкому розумінні цього слова, що зможе реалізувати себе у різноманітних напрямках професійної діяльності в майбутньому.

Основні завдання програми полягають у формуванні таких компетентностей:

пізнавальної, що забезпечує ознайомлення з поняттями, що стосуються театрального мистецтва, зокрема театру ляльок.

практичної, що сприяє оволодінню навичками акторської майстерності, технологією управління театральними ляльками різних типів та конструкцій.

творчої, що забезпечує формування творчих здібностей вихованців у процесі оволодіння театральним мистецтвом, розвиток естетичних почуттів та смаків.

соціальної, що сприяє вихованню ціннісного ставлення до надбань світової та вітчизняної культури, духовних та матеріальних цінностей рідного краю, народних традицій; самореалізації особистості в соціумі; професійному самовизначенню.

Навчальна програма розрахована на три роки навчання основного рівня.

1-й рік – основний рівень – 216 год, 6 годин на тиждень;

2-й рік – основний рівень – 216 год, 6 годин на тиждень;

3-й рік – основний рівень – 216 год, 6 годин на тиждень.

Наповнюваність навчальних груп становить 10 – 15 дітей віком від 8 до 18 років.

На заняттях гуртка основного рівня першого року навчання головна увага керівника гуртків приділяється загальній професійній підготовці, формуванню основних знань та навичок, які знадобляться вихованцям на основному етапі навчання, а також прищепленню любові до цього виду театрального мистецтва.

Навчальна програма основного рівня другого року навчання присвячується вивченню тростяної ляльки, її можливостей, техніки ляльководіння на основі вправ та етюдів. Продовжуються заняття зі спеціальних акторських дисциплін, психофізичного тренінгу та музичних вправ, за допомогою яких закріплюються вміння, здобуті протягом першого року навчання, регулюється дихання, поліпшується дикція, поширюється вокальний діапазон тощо.

На заняттях гуртка основного рівня третього року навчання вихованці знайомляться з ляльками «відкритого» способу водіння (планшетними, міміруючими, тантамаресками тощо). Вивчають особливості означеного способу, техніку ляльководіння на основі концертних номерів, що є в репертуарі театру.

На заняттях із майстерності актора більше уваги приділяється так званому «живому плану». Слід заохочувати драматургічні спроби вихованців, що дозволить тісніше поєднувати їх із творчим процесом народження сценічного твору.

Можливі організаційні форми навчально-виховного процесу: гурткова, навчально-ігрова, семінар, читання, вікторина, концерт, вистава, репетиція, практична робота, виїзна.

Основний рівень, перший рік навчання
Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Вступ.	3	-	3
2.	Історія театру ляльок	9	-	9
3.	Пластичні можливості руки	3	9	12
4.	Психофізичний тренінг	-	30	30
5.	Тематичні етюди, сценки у «живому» плані та з рукавичними ляльками	-	15	15
6.	Сценічна мова	3	12	15
7.	Музика в театрі	3	27	30
8.	Освітньо - розвиваючі ігри та вправи	-	12	12
9.	Робота над одноактною виставою з рукавичними ляльками	6	84	90
	Разом	27	189	216

Зміст програми

1. Вступ (3 год)

Теоретична частина. Правила поведінки та техніка безпеки. Термінологія театру ляльок. Ознайомлення з ляльковим фондом гуртка.

2. Історія театру ляльок (9 год)

Теоретична частина. Історії про виникнення першої театральної ляльки (ритуальні маски, ідоли, кумири). Релігійний театр «Вертеп» (історія виникнення, мета, спрямованість сюжетів). Бродячі театральні трупи, театр «Петрушка». Становлення театру ляльок у сучасному його вигляді.

3. Пластичні можливості руки (12 год)

Теоретична частина. Рука – це душа ляльки або історія про те, як звичайна деталь одягу чи предмет перетворюються в казкову істоту.

Практична частина. Вправи з пальцями та кистями рук для тренування їх пластичних можливостей. Етюди з руками на фантазію (театральний зоопарк). Рука з кулькою як найпростіша лялька, спроби створення різних характерів.

4. Психофізичний тренінг (30 год)

Практична частина. Етюди та вправи на швидку зміну емоційного стану. «Я» в запропонованих обставинах. Етюди на пам'ять фізичної дії. Заняття з пластики та ритміки. Етюди на передання настрою музичного твору акторськими засобами. Вправи на увагу, зіграність та взаєморозуміння.

5. Тематичні етюди, сценки у «живому» плані та з рукавичними ляльками (15 год)

Практична частина. Етюди на характер поведінки тварин; із незакінченим сюжетом; сценки на двох виконавців. Етюди та вправи з ляльками на точність фізичної дії.

6. Сценічна мова (15 год)

Теоретична частина. Прослуховування записів майстрів художнього слова.

Практична частина. Скоромовки. Дикція. Техніка фонаційного дихання (вправи). Техніка сценічної мови.

7. Музика в театрі (30 год)

Теоретична частина. Музика в театрі.

Практична робота. Вправи на розвиток голосового апарату (вокальні вправи на різні склади, спів звукоряду, музичні віршики, лічилочки з елементами гри). Вправи з корекції слуху та голосу; на розвиток почуття ритму (використання у розпірках простих скоромовок, які виконуються під музику). Вправи з розвитку артистичності виконання (спів пісень та музичних вправ, у яких звертається увага на музичний образ, характер виконання, тембр голосу, смислові зупинки). Вправи з хорового співу (народні, дитячі пісні). Вправи із сольного співу (на розширення вокальних даних). Розучування пісень та музичних номерів до вистави.

8. Освітньо-розвиваючі ігри та вправи (12 год)

Практична частина. Вправи на розвиток: зорової пам'яті («Що не так, як було?»); моторної пам'яті та швидкості реакції («Фрукти – овочі»); логічного мислення («Мафія», «Що лежить у мішку», вгадати предмет за його ознаками); образного мислення («Показуха», «Зламана відеокамера», передача настрою, характеру без слів); спостережливості («Мисливець та зайці»).

9. Робота над одноактною виставою з рукавичними ляльками (90 год)

Теоретична частина. Читання п'єси, визначення теми, ідеї. Розподіл ролей,

Практична частина. Розподіл ролей згідно з амплуа, проби. Період роботи над п'єсою за столом. Етюди з ляльками на матеріалі п'єси. Репетиції вистави за частинами. Встановлення мізансцен, пластичної та мовної поведінки героїв. Монтувальні репетиції. Генеральна репетиція, підсумковий виступ.

Прогнозований результат

Вихованці повинні знати:

- основи сценічної мови;
- основи сценічного руху, пластики;
- прийоми водіння ляльки Петрушки;
- прийоми сольного та хорового співу.

Вихованці повинні вміти:

- творчо працювати в колективі;
- визначати тему та ідею п'єси;
- долати почуття невпевненості, психофізичного тиску.

Вихованці повинні набути досвіду:

- керування рукавичними ляльками;
- створення театральних мініатюр.

Основний рівень, другий рік навчання
Навчально-тематичний план

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Психофізичний тренінг	-	30	30
2.	Музика в театрі	-	24	24
3.	Сценічна мова	-	9	9
4.	Освітньо-розвиваючі ігри та вправи	-	12	12
5.	Техніка володіння тростяною лялькою	-	12	12
6.	Репетиції сценок або невеличкої вистави з тростяними ляльками на підборі	-	30	30
7.	Постановка нової вистави з тростяними ляльками, виготовленими гуртківцями	-	90	90
8.	Освітні екскурсії, виступи перед глядачами	-	9	9
	Разом	-	216	216

Зміст програми

1. Психофізичний тренінг (30 год)

Практична частина. Етюди та вправи на публічну самотність. Етюди та вправи на швидку зміну емоційного стану. «Я» в запропонованих обставинах. Етюди на пам'ять фізичної дії. Заняття з пластики та ритміки. Етюди на передання настрою музичного твору акторськими засобами. Вправи на увагу, зіграність та взаєморозуміння.

2. Музика в театрі (24 год)

Практична частина. Вправи на розвиток голосового апарату (введення штрихів стакато, легато та відтінків форте, піано). Вправи на розвиток почуття ритму (складні скоромовки під музику з посиленням темпу). Вправи з корекції слуху та голосу. Розширення хорового репертуару з уведенням двоголосся (спів більш складних пісень різного характеру на два голоси). Вправи із сольного співу. Розучування пісень та музичних номерів до вистави спочатку біля інструменту, потім на сцені з лялькою.

3. Сценічна мова (9 год)

Практична частина. Скоромовки. Художнє читання (вірш, байка).

4. Освітньо-розвиваючі ігри та вправи (12 год)

Практична частина. На розвиток зорової та моторної пам'яті. На корегування дій («Хвиля рук»). На розвиток образного мислення («Показуха». «Зламаний відеомагнітофон»). На розвиток спостережливості («Мисливець та зайці», «Заховане слово»).

5. Техніка володіння тростяною лялькою (12 год)

Практична частина. Виразні особливості тростяної ляльки, їх відмінність від ляльок інших систем. Варіанти ходи тростяної ляльки. Вправи з гапітом (координація рухів голови з руками, робота двома тростинами одночасно). Вправи на точність погляду («постріли очима»).

6. Репетиції невеличкої вистави з тростяними ляльками на підборі або сценок на основі казок (30 год)

Практична частина. Вибір казок, історій для інсценівки, обговорення вибору, при необхідності поради керівника з урахуванням таких факторів, як сценічність твору та наявність у театрі відповідних ляльок. Самостійна робота гуртківців над сценками. Перегляд самостійних робіт та зауваження керівника. Вибір кращих сценок для підсумкового виступу. Затвердження виконавців на ролі згідно з амплуа. Корекція мізансцен. Репетиція сценок на ширмі. Генеральна репетиція та виступ перед глядачами.

7. Постановка нової вистави з тростяними ляльками (90 год)

Практична частина. Читання п'єси та розподіл ролей згідно з побажаннями, амплуа та голосовими даними. Визначення теми, ідеї п'єси, розповідь керівника про майбутню виставу. Етюди з ляльками на підборі на матеріалі п'єси. Встановлення мізансцен, розведення картин. Робота над пластичним рішенням образів. Репетиції вистави по частинах і картинах. Прогони та монтувальні репетиції. Генеральна репетиція, здача вистави художній раді.

8. Освітні екскурсії, виступи перед глядачами (9 год)

Практична частина. Екскурсія до професійного театру ляльок із відвідуванням майстерень. Екскурсія у зоопарк для спостереження за поведінкою тварин. Прем'єрний виступ, обговорення виступу, зауваження керівника.

Прогнозований результат

Вихованці повинні знати:

- прийоми керування верховими ляльками;
- прийоми сценічного руху;
- прийоми сценічної мови;
- прийоми двоголосого співу.

Вихованці повинні вміти:

- водити на грядці пальчикові та рукавичні ляльки;
- водити на грядці тростеві ляльки з гапітом та без гапіта.

Вихованці повинні набути досвіду:

- керування тростяними ляльками;
- підготовки вистави і виступу перед глядачами.

**Основний рівень, третій рік навчання
Навчально-тематичний план**

№ з/п	Тема	Кількість годин		
		теоретичних	практичних	усього
1.	Психофізичний тренінг	-	30	30
2.	Музика в театрі	-	24	24
3.	Сценічна мова	-	6	6
4.	Техніка ляльководіння ляльок «відкритого» способу керування (планшетних, міміруючих, штокових маріонеток, тантамаресок)	3	30	33

5.	Майстерність актора у «живому» плані	-	15	15
6.	Елементарні основи танцю	-	9	9
7.	Робота над концертною програмою або виставою з ляльками «відкритого» способу і «живим» планом»	-	87	87
8.	Освітні екскурсії, виступи перед глядачами	-	12	12
	Разом	3	213	216

Зміст програми

1. Психофізичний тренінг (30 год)

Практична частина. Вправи на швидку зміну емоційного стану від повного спокою до жаху, радості, тощо. Етюди «Я» у відповідних обставинах із запропонованим фіналом гуртківця. Вправи з пластики на передачу настрою музичного твору. Етюди та вправи на розвиток уяви та образного мислення («Показуха», «Зламаний магнітофон»). Вправи на увагу, зібраність («Мисливець та зайці», «Хвиля рук»).

2. Музика в театрі (24 год)

Практична частина. Вправи на розвиток голосового апарату (введення штрихів стакато, легато та відтінків форте, піано). Вправи на розвиток почуття ритму (складні скороговки під музику з посиленням темпу). Вправи з корекції слуху та голосу. Розширення хорового репертуару з уведенням двоголосся (спів більш складних пісень різного характеру на два голоси). Вправи із сольного співу. Розучування пісень та музичних номерів до вистави спочатку біля інструменту, потім на сцені з лялькою.

3. Сценічна мова (6 год)

Практична частина. Скороговки. Художнє читання (вірш, байка).

4. Техніка ляльководіння ляльок «відкритого» способу керування (33 год)

Теоретична частина. Особливості техніки «відкритого» способу водіння.

Практична частина. Техніка водіння планшетних ляльок. Техніка водіння штокових маріонеток. Техніка водіння міміруючих ляльок. Особливості гри тантамаресок. Маски та майданні ляльки. Тематичні етюди та концертні номери з планшетними ляльками.

5. Майстерність актора у «живому» плані (15 год)

Практична частина. Взаємодії ляльководи з лялькою під час роботи у відкритий спосіб. Спілкування актора «живого» плану з лялькою. Гротескна пластика (актор-лялька, актор у масці).

6. Елементарні основи танцю (9 год)

Практична частина. Танець як форма пластичного вираження емоційного стану актора. Знайомство з деякими основними танцювальними рухами українського народного танцю.

7. Робота над концертною програмою або виставою з ляльками «відкритого» способу і «живим» планом» (87 год)

Практична частина. Читання п'єси, визначення теми, ідеї. Розподіл ролей, проби. Період роботи над п'єсою або сценарієм концертних номерів за столом. Ознайомлення з

пластичними можливостями ляльок. Пошук характерів героїв. Пошук характерності поведінки героїв. Етюди на матеріалі п'єси. Розведення картин (концертних номерів). Вибудова мізансцен. Репетиції по частинах та картинах (репетиції концертних номерів). Монтувальні репетиції. Прогони. Генеральна репетиція, виступ перед глядачами.

8. Освітні екскурсії. Виступи перед глядачами (12 год)

Практична частина. Екскурсія до професійного театру ляльок з відвідуванням майстерень. Екскурсія у зоопарк для спостереження за поведінкою тварин. Прем'єрний виступ, обговорення виступу, зауваження керівника.

Прогнозований результат

Вихованці повинні знати:

- прийоми керування ляльками відкритого способу ляльководіння;
- прийоми роботи над драматургічним матеріалом;
- прийоми сольного, хорового та акапельного співу.

Вихованці повинні вміти:

- водити планшетні ляльки, керувати тантамаресками, міміруючими ляльками;
- досконало володіти технікою сценічної мови, сценічного руху, пластики;
- застосовувати технічні засоби в оформленні вистав (фонограм, музичного супроводу, шумових ефектів, світлоєфектів);
- створювати альтернативні сюжети запропонованої казки та обігрувати їх експромтом.

Вихованці повинні набути досвіду:

- виразного читання;
- керування ляльками «відкритого» способу водіння;
- підготовки вистави та виступу перед глядачами.

Література

- 1.Бібліотечка «В допомогу художній самодіяльності» : серія випусків. – М., 1979. – 64 с.
- 2.Баранович А. Мої друзі – ляльки / А. Баранович. – М., 1977. – 52 с.
3. Деммені Е. Призвання – лялькар / Е. Деммені. – Л., 1986. – 112 с.
- 4.Ковальчук В. В. Організація самодіяльного театру іграшок та ляльок Петрушок : навчальний посібник. – смт Володимирець, 2009. – 52 с.
- 5.Ковальчук В. В. Репертуарний збірник лялькового театру «Колосок» / В. В. Ковальчук. – смт Володимирець, 2011. – 84 с.
- 6.Образцов С. Актор з лялькою / С. Образцов. – М., 1983. – 60 с.
- 7.Образцов С. Моя професія / С. Образцов. – М., 1981. – 194 с.
- 8.Образцов С. Усе життя граюсь ляльками / С. Образцов. – М., 1983. – 46 с.
- 9.Симонович-Єфимова Н. Нотатки петрушечника : статті про театр ляльок / Н. Симонович-Єфимова. – Л., 1980. – 36 с.
- 10.Смирнова Н. І... оживають ляльки / Н. Смирнова. – М., 1982. – 66 с.
- 11.Сперанський Є. Повість про дивний жанр / Є. Сперанський. – М., 1965. – 46 с.
- 12.Сперанський Є. Художник Б. Тузлуков / Є. Сперанський, Є. Луцька. – М., 1983. – 22 с.
- 13.Що таке театр ляльок? : збірник статей. – М., 1990. – 68 с.